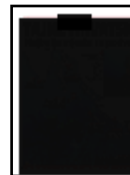

Misteriozni sarkofazi u Istri, na jugu neprocjenjivi sunčani satovi

TAJNA BLAGA HRVATSKOG PODMORJA

NEPROCJENJIVO

TAJNE HRVATSK

Najbolja mjesta za podvo

01 **BROD BARON GAUTSCH**
 Potonuo je kraj Brijuna na 40 metara dubine. Zovu ga još i 'hrvatski Titanic'

02 **BROD PELTASTIS**
 Kod Krka ga 1968. potopili snažan vjetar i valovi

03 **LULE, VRČEVI, ŠALICE**
 Podmorje otoka Bisage obiluje keramičkim tanjurima, vrčevima, porculanskim šalicama, uloncima staklenih boca i metalnog posuda. Nađeno je i više od četrdeset različitih tipova lula

04 **BOJNI BROD SZENT ISTVAN**
 Pogodio ga je torpedo. Sad je na 60 metara dubine. Zaron do njega je težak poput uspona na Himalaju

05 **GUSARSKI BROD**
 Našli su ga opljačkanog kraj Murtera na 40 metara dubine. Ispod pijeska su našli satove, perlice i kovanice

06 **VIS JE RAJ ZA ISTRAŽIVAČE**
 HRZ je krajem srpnja obilježio 150 godina Viške bitke. Zaronili su na bojni brod Re d'Italia i postavili spomen-ploču. U blizini je pali američki bombarder Tulsamerican

08 **AMERIČKI AVION MORAO JE HITNO SLETJETI, POGINULA SU TROJICA**
 Bombarder B-24 Tulsamerican pogodili su 1944. njemački avioni. Pilot se domogao Visa i sletio je na more. U manevru je poginuo skupa s mehaničarom i navigatorom. Sedam ih se uspelo spasiti.

24 GRAFIKA: ŽARKO VUKOVIĆ

JADRANSKO MORE JE BILO VAŽNO ZA SVE POVIJESNE POMORSKE TRGOVAČKE PUTEVE. M

OG PODMORJA dna istraživanja i ronioce

06

AMFORE SU ZAŠTITILI METALNIM MREŽAMA

Rimski brod s nekoliko stotina amfora potonuo je nedaleko od otoka Žirje blizu Vodica. Amfore nisu vadili, nego su oko njih postavili metalnu mrežu kako bi ih sačuvali za ronioce u budućnosti. Tako su dio podmorja pretvorili u muzej, po čemu smo jedinstveni.

Piše: BOGDAN BLOTNEJ

Od Odisejevih putovanja, avantura Marka Pola i putovanja trgovačke flote Venecije pa sve do haranja gusarskih bandi te 1. i 2. svjetskog rata. U svemu tome Jadran je odigrao povijesnu ulogu, o čemu danas svjedoče brojne olupine brodova, aviona i vrijednog tereta koji su prenosili.

Više od stotinu takvih lokacija danas prate i štite podvodni arheolozi Hrvatskog restauratorskog zavoda

da. S ograničenim budžetom i nadljudskim naporima svakodnevno brinu, istražuju i pokušavaju očuvati neprocjenjivu podmorsku baštinu. Jedan od zadnjih projekata bio je spuštanje spomen-ploče na potopljeni brod Re d'Italia koji je prije 150 godina potopljen u Viškoj bitki. Uz pomoć Hrvatske ratne mornarice i ronilačkog kluba Dragor sub spustili su je na 120 metara dubine.

ZA NEKE LOKACIJE TREBAJU DOZVOLE

Uz to, prikupili su pet komada posuda iz brodske blagavaonice. Restaurirat će ih i uskoro izložiti. Inače, na taj, ali i na mnoge druge očuvane brodove, smiju samo dobro obučeni ronioци i uz posebne dozvole Ministarstva kulture. Svi arheološki lokaliteti su zaštićeni zakonom i do njih se u pravilu ne može. Neke koordinate nalazišta ni-

kad nisu točno otkrivene kako do njih ne bi došli pljačkaši crnog tržišta. Ipak, Hrvatska je omogućila turističke zarone na pojedinim lokacijama gdje su potopljene amfore.

'IZMISLILI SMO' PODMORSKE MUZEJE

S obzirom na to da je stotine njih u muzejima, one koje nisu vadili zaštitili su metalnim mrežama i po tome smo jedinstveni u svijetu. Te lokacije postale su podmorski muzeji. Jedna takva nalazi se kraj otoka Žirje, blizu Vodica.

- Metalni kavezi jedini su način da se te amfore zaštiti - rekao je Igor Mihajlović, podvodni arheolog i konzervator Hrvatskog restauratorskog zavoda. Dodao je da ih mijenjanju svakih 10-ak godina i da ih povremeno čiste. Neke od nalaza nisu micali jer su preveliki. Tako su kraj Sutivana na Braču pronašli, uz ostale kamene predmete, i četiri kamena sarkofaga s prijelaza iz 2. u 3. stoljeće poslije Krista. Njih su najvjerojatnije prevozili iz lokalnog kamenoloma do antičke Salone. U moru će u jednakom stanju ostati barem još 1000 godina.

NASTAVAK NA SLJEDEĆOJ STRANICI →

NOGI BRODOVI SU ONDJE POTONULI, A NEKE OD NJIH NA DNU TEK TREBAMO PRONAĆI

**Hrvatsko podmorje je zai-
sta bogato. Zato ronilački
centri, koji vode brigu o
njemu, trebaju veću pomoć
države jer ćemo postati
sluge u vlastitom dvorištu,
rekao nam je ronilački in-
struktor Rene Cipovec.**

On već nekoliko godina vodi projekt "Pogled u plavo" koji promovira domaće ronilačke destinacije, opremu i sigurnost na moru. Tu hvalevrijednu akciju nedavno je prepoznala i Hrvatska turistička zajednica te je uvrstila u svoj program "Hrvatska 365".

SVE JE VIŠE RONILACA-TURISTA

- Turistička sezona je prekratk-a, a roniti se može tijekom cijele godine. Napredovala je i ronilačka oprema pa tako na tečajeve sad mogu i djeca od 12 godina. Zbog problema u Grčkoj, Turskoj i Egiptu, sve više ronilaca okreće se Hrvatskoj. Sve to treba iskoristiti kako bi Jadran podigli na jednu višu razinu – pojašnjava Cipovec. Dodao je kako je ronionima-turistima kod nas najzanimljivije vidjeti potpoljeni brod Baron Gautsch kraj Brijuna. Taj putnički brod Austro-Ugarske potopila je mina, a zbog atraktivnosti zovu ga i 'hrvatskim Titanicom'.

TREBA I NAMJERNO POTAPATI

Uz njega, ako dobiju dozvolu, žele zaroniti i do potopljenog ratnog broda Szent Istvan koji se nalazi na 60-ak metara dubine uz otoka Premuda. Zbog težine zarona taj pothvat nazivaju i ronilačkim Mount Everestom. Osim brodova i aviona koji su u moru završili zbog nesreće, u svijetu ih potapaju kako bi od njih stvorili nove atrakcije. Iskorištavaju ih za turizam, ali služe i kao umjetni grebeni gdje se razmnožavaju koralji i ribe. Tako je Puljanin Arsen Brajković u svibnju kraj rta Kamenjak potopio Titov admiralski brod Vis i izazvao veliku pozornost u svijetu. - Svaki dio Jadrana trebao bi imati barem jednu takvu lokaciju. U tome kasnimo 15 godina za ostatkom svijeta - zaključio je Cipovec.

08 PROŠLO JE 150 GODINA OD VIŠKE BITKE

Oklopnjača Re d'Italia bila je ponos talijanske mornarice. U nju se 1866. u Viškoj bitki zabio austrijski admiralski brod Erherzog Ferdinand Max. Potonuo je za 2,5 minuta. Na njemu je poginulo 419 mornara.

11

TURSKA JE LJUBOMORNA ZBOG OVE KOLEKCIJE

Na ronilačkom kampu kluba Medveščak-Sava na Mljetu pronašli su venecijanski brod iz 16. st. U njemu je bila vrijedna kolekcija keramičkog posuda iz turskog Iznika.

05

U PIJESKU NAŠLI GUSARSKI BROD?

Pljačkaši su kraj Mijoke na Kornatima okrali brod iz 17. st. Ipak, arheolozi su u pijesku našli vrijedne predmete. Misle da je gusarski.

07 RIMLJANIMA IZ SALONE NISU STIGLI SARKOFAZI

Podmorski arheolozi su 2009. istraživali antički brodolom kraj Sutivana na Braču. Pronašli su 21 kameni predmet, od čega četiri sarkofaga. Vjeruju da su isklesani u lokalnom kamenolomu i da su išli za Salonu.

U ZEMLJI IMAMO 150 RONILAČKIH CENTARA. GUŠI IH BIROKRACIJA I KRATKA SEZONA